

Utbildningsinspektion i Södra rektorsområdet Björneborgs skola, Bäckhammars skola, Grunnebackaskolan och Kärrs skola, grundskolor F-6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Björneborgs skola Bäckhammars skola, Grunnebackaskolan och Kärrs skola i det södra rektorsområdet den 16 och den 17 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Björneborgs skola Bäckhammars skola, Grunnebackaskolan och Kärrs skola dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I södra rektorsområdet intervjuades elever, personal och rektor samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Bäckhammars skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	
Förskoleklass	12
Grundskola	50
Björneborgs skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	13
Förskoleklass	7
Grundskola	73
Kärns skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	3
Förskoleklass	6
Grundskola	53
Grunnebacka skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	15
Förskoleklass	6
Grundskola	45

Södra rektorsområdet omfattar Björneborgs skola, Bäckhammars skola, Grunnebackaskolan och Kärns skola. Varje skola har elevgrupper i förskoleklass och årskurserna 1–6. Vid tre av enheterna finns fritidshem.

Björneborgs skola består av ett arbetslag som ansvarar för en förskoleklass, två åldersblandade med grupper med årskurserna 1–3 och 4–5, en åldershomogen årskurs 6 samt ett fritidshem.

Bäckhammars skola består av ett arbetslag som ansvarar för en förskoleklass, tre åldersblandade grupper med årskurserna 1–2, 3–4 och 5–6.

Grunnebacka skola består av ett arbetslag som ansvarar för en förskoleklass, tre åldersblandade grupper med årskurserna 1.2, 3–4 och 5–6 samt ett fritidshem.

Kärns skola består av ett arbetslag som ansvarar för en förskoleklass samt två åldershomogena grupper med årskurserna 1 och 4, två åldersblandade grupper med årskurserna 2–3 och 5–6. Vid enheten finns inget fritidshem men en viss morgon- och eftermiddagsomsorg kan erbjudas. Skolorna ligger utspritt i den södra delen av kommunen. På en av skolorna åker samtliga elever skolskjuts, på en annan av skolorna är det endast ett fåtal som åker skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Södra rektorsområdet och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Enligt inspektörernas bedömning ges eleverna i förskoleklasserna möjlighet till utveckling och lärande och en bra grund för fortsatt skolgång.

På skolorna finns fungerande arbete för att skapa goda relationer och minska mobbning och kränkande behandling. Vid inspektionstillfället råder det en god och trygg stämning samt ett öppet bemötande elever emellan och mellan elever och personal. Personalen på de olika skolorna kan visa exempel på att eleverna utvecklat sina förmågor att exempelvis samarbeta och ta ansvar. Alla skolorna har väl utvecklade rutiner för att upptäcka elever i behov av stöd.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolorna bör utveckla det pedagogiska arbetet i förskoleklassen så att året i förskoleklassen blir det möte mellan och integrering av förskolan och skolan som är avsedd.
- Skolorna bör i högre utsträckning följa upp och analysera kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen samt låta dessa analyser ligga till grund för utvecklingen av undervisningen.
- Elevernas möjligheter på samtliga skolor, utom Björneborgs skola, att arbeta i demokratiska former bör utvecklas och alla elever skall ha rätt till klassråd eller motsvarande.
- Elevernas möjligheter till inflytande över arbetssätt, arbetsform och innehållet i undervisning bör förbättras.
- Insatser bör göras för att eleverna skall få kännedom om läroplanens och kursplanernas mål.
- Den pedagogiska verksamheten behöver analyseras eftersom den är av varierande kvalitet.
- Samverkansformer mellan fritidshem och skola bör utvecklas.
- Det systematiska arbetet bör förbättras när det gäller uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.
- Kvalitetsarbetet bör utvecklas till att bli ett bättre redskap i skolornas förbättringsarbete.
- Möjligheten till breddning och fördjupning inom elevens val bör öka vid Grunnebackaskolan.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Skolorna saknar egna kvalitetsredovisningar (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Alla elever vid skolorna erbjuds inte elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen och bilaga 3 till skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Vid de flesta av skolorna är förskoleklassen en egen grupp och grupperna är överlag små. På någon av skolorna bedöms verksamheten i förskoleklassen likna förskolans verksamhet. På en annan av skolorna är samverkan mellan skolan och förskoleklassen mer utvecklad. I kvalitetsredovisningen för Södra rektorsområdet finns det inget nämnt om hur utbildningen i förskoleklassen stimulerat varje barns utveckling och lärande. En fördjupad diskussion, om förskoleklassens arbetssätt och på vilket sätt förskoleklassens resultat ligger till grund för den fortsatta skolgången för barnen, behövs.

Skolorna kan inte visa på elevernas kunskapsutveckling förutom delvis i ämnena matematik, svenska och engelska. I dessa ämnen förekommer, förutom de nationella proven i årskurs 5, flera olika sätt att visa på elevernas kunskaper exempelvis screening, bokstavs- och ordkedjor, diagnos läs och skriv (dls) och liknande. Ett systematiskt arbete saknas när det gäller uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen även om det finns exempel på arbeten och annat som utvärderats. Resultaten i de nationella proven vid Södra rektorsområdet för årskurs 5 visar följande för år 2005 (2004 år resultat inom parantes) 95 (95) procent av skolans elever uppnådde målen i ämnesproven för svenska. 85 (90) procent uppnådde målen för matematik och 78 (92) procent uppnådde målen för engelska. Enligt skolans kvalitetsredovisning för år 2005 kommer de låga resultaten i engelska och matematik att analyseras och diskuteras vidare för att ta fram åtgärder för att förbättra dessa. Resultaten har försämrats något jämfört med år 2004. Personalen på de olika skolorna kan visa exempel på att eleverna utvecklat sina förmågor att exempelvis samarbeta och ta ansvar men detta finns inte dokumenterat och diskuteras inte i termer av resultat. Enligt personalen kommer arbetet med individuella utvecklingsplaner medföra att diskussionen kring resultat blir tydligare. Ännu är inte de individuella utvecklingsplanerna kända av eleverna. Skolorna bör i högre utsträckning följa upp och analysera kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen samt låta dessa analyser ligga till grund för utvecklingen av undervisningen.

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidssyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Ett arbete för att skapa en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev har påbörjats på skolan. Inspektörerna vill framhålla att från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet.

Vid inspektionstillfället råder det, i allmänhet, en god och trygg stämning samt ett öppet bemötande elever emellan och mellan elever och personal. På en av skolorna var situationen något annorlunda. Tonen mellan eleverna var stundtals hård. Personalen var medveten om situationen och har satt in olika åtgärder. Eleverna anser dock att skolorna är trygga och att de incidenter som ändå händer tas omhand på ett bra sätt av de vuxna på skolan.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervis-

ningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Eleverna har möjlighet att arbeta i demokratiska former. Det finns elevråd samt klassråd i nästan samtliga grupper. Någon grupp saknade klassråd eller annan möjlighet att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Elevernas egna upplevelser av att arbeta i demokratiska former är inte alltid positiva. På några av skolorna har elevrådet endast möjlighet att diskutera olika önskemål samt vid några enstaka tillfällen vara med och planera något evenemang. På Björneborgs skola av skolorna har arbetslaget tillsammans med eleverna utvärderat elevrådets arbete. Resultatet av utvärderingen visade att elevrådet inte ansåg att de hade något stort inflytande. Utifrån utvärderingen förändrade skolan elevrådets arbetssätt och elevrådet har nu tre avgränsade uppdrag som de tar på stort allvar och de anser också att inflytande ökat. Elevernas möjligheter att arbeta i demokratiska former på övriga skolor i området bör utvecklas och alla elever skall ha rätt till klassråd eller motsvarande.

Personalen kan ge flera exempel på att eleverna har inflytande och ansvar över verksamheten i stort och över det egna lärandet. Som exempel ges elevernas egen planering, utvecklingssamtal, ”väljalektioner”, läxor m.m. På en av skolorna är eleverna uppdelade i så kallade familjegrupper där eleverna i årskurs 6 fått ett större ansvar. Inspektörerna bedömer dock att elevinflytandet behöver utvecklas eftersom intervjuer med elever och lärare samt observationer visar att inflytandet i klassrummet ofta begränsas till att eleverna ibland får bestämma när de skall göra vissa uppgifter vilket inte innebär ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Inspektionen visar att eleverna vid skolorna har liten kunskap om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna och en förutsättning för att eleverna skall kunna få ett verkligt inflytande är att de har kunskaper om utbildningens mål.

Från och med den 1 april 2006 skall varje verksamhet ha en likabehandlingsplan. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över. Vid inspektionsbesöket hade skolorna en handlingsplan mot kränkande behandling. Den ursprungliga planen behandlade dock inte kränkningar mellan vuxen och elev, men skolornas utvärdering av planen visar att den nuvarande planen skall kompletteras bland annat med hur de skall agera om en vuxen kränker en elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Förskoleklasserna har arbetat med att konkretisera mål och innehåll och någon av förskoleklasserna har formulerat tydliga mål att uppnå för förskoleklassens barn. Enligt läroplanerna har förskolan och förskolklassen inte mål att uppnå utan istället strävansmål och verksamheterna bör därför anpassa sina målbeskrivningar så att det inte sätts upp mål som kommer i konflikt med läroplanens intentioner. Förskoleklassen är en del av skolan och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål. Målen avser vad verksamheten skall sträva mot och vad barn och unga skall ha uppnått. Samtidigt är det viktigt att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande

får genomslag i förskoleklassen och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan. Förskoleklassen skall vara ett möte mellan och en integrering av de olika kulturerna i förskolan och skolan.

Elever och personal är indelade i ett arbetslag per skolenhet. I dessa arbetslag ingår lärare, fritidspedagoger samt förskollärare. Inom arbetslagen finns det möjlighet att ta vara på de olika pedagogernas kompetenser. Skolorna bedriver ett pedagogiskt arbete där läroplans- och kursplanemål är styrande för vad som behandlas i undervisningen. Inspektörerna ser under besöket prov på varierade arbetsformer, både enskilt och i grupp och att flera av undervisningssituationerna ger eleverna stimulans och utmaningar med möjlighet att arbeta på olika sätt. Under inspektionen noterar inspektionsteamet också exempel på pedagogiskt arbete som inte kan anses vara helt i linje med läro- och kursplanernas mål. Skolans uppdrag är enligt Lpo 94 att främja lärande och det förutsätter en aktiv diskussion om kunskapsbegrepp och om vad som är viktig kunskap idag och i morgon och om hur kunskapsutveckling sker. Inspektörerna bedömer att den pedagogiska verksamheten behöver analyseras eftersom den är av varierande kvalitet.

När det gäller fritidshemmens uppgift att komplettera skolans pedagogiska verksamhet finns det inget uttalat mål. På en av skolorna saknas fritidshem, omsorgsdelen har lösts på annat sätt. Fritidshemmens personal arbetar ofta även i klassen, men som exempel har fritidspersonalen endast i något fall en uttalad uppgift att konkretisera och att praktiskt omsätta teoretiska resonemang till praktisk verksamhet. Inspektörerna bedömer att det pedagogiska arbetet på fritidshemmen behöver utvecklas och att samarbetsformer mellan fritidshemmen och skolorna bör utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Alla skolorna har väl utvecklade rutiner för att upptäcka elever i behov av stöd. Området har en gemensam handlingsplan för elevhälsa. Målet är att öka och förstärka ett gemensamt förhållningssätt genom ett förebyggande arbete verka för hälsa, lärande och trygghet i skolan. Skolorna har vid behov tillgång till specialiserad hjälp och handledning från skolområdets elevhälsoteam, där specialpedagog, skolsköterska, kurator, psykolog och rektorn ingår. Teamet träffas varannan vecka och lärare kan anmäla frågor till teamet. Gruppen har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårt att nå målen. Intervjuer med elevhälsoteam, lärare och elever visar att arbetet med elever i behov av stöd fungerar väl.

Skolorna har en gemensam kvalitetsredovisning som bland annat innehåller ett antal områden som utvärderas. Det är områden som elevers ansvar och inflytande, utvecklingssamtal, åtgärdsprogram, och stöd, individuella utvecklingsplaner samt nationella prov. Varje del innehåller en beskrivning av metod, resultat samt åtgärder för utveckling. En tydlig redovisning saknas dock av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts. Om skolornas måluppfyllelse samt analys blir tydlig för alla kan kvalitetsredovisningen utvecklas till att bli ett bättre redskap i skolornas förbättringsarbete. Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet bör utvecklas och att en kvalitetsredovisning för respektive skola skall upprättas.

Rektorn är enligt intervjuade elever och personal väl känd och förtrogen med den dagliga verksamheten trots att det är fyra enheter. Rektorn initierar och driver pedagogiska frågor i nära samverkan med arbetslagen. Inspektörerna

bedömer att skolans rektor är väl förtrogen med verksamheten samt att rektorn är en tydlig pedagogisk ledare.

Skolområdets rektorer, förskolechefer och skolområdeschef möts varannan vecka, ibland oftare, för informationsutbyte. Samtliga ledare i kommunens skolförvaltning träffas en gång per månad och ibland oftare tillsammans med förvaltningschefen. Enligt rektorn är ansvarsförhållandet mellan skolområdeschef och rektor tydligt och organisationen är ett stöd för rektorn. Rektor har ekonomiskt ansvar och befogenheter att anpassa verksamheten efter elevernas behov.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Den pedagogiska personalen har, enligt rektorn, utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. På små skolor med ett litet antal lärare är det svårt att få lärare med så bred ämnesutbildning att ämnesundervisningen bedrivs av lärare som har utbildning i ämnet. Det innebär exempelvis att det förekommer att grundskollärare 1–7 undervisar i fler ämnen än de har ämnesutbildning för som så kallade klasslärare.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Vid några av skolorna genomförs inte elevens val och vid andra har eleverna ett mycket begränsat val. Inspektörerna vill påpeka att skolorna inom skolområdet i samverkan bör organisera undervisningen så att eleverna under sin grundskoletid får tillgång till elevens val enligt grundskolans timplan.

Lokaler samt utrustning och läromedel bedöms vara ändamålsenliga för den undervisning som bedrivs.

Utemiljön är stimulerande för lek och utevistelse under såväl rasttider som lektionstid.

Datum	Ort
2006-11-14	Göteborg

Kjell Ahlgren
Hans Enckell
Ulla-Britt Norin
Gerhard Eriksson